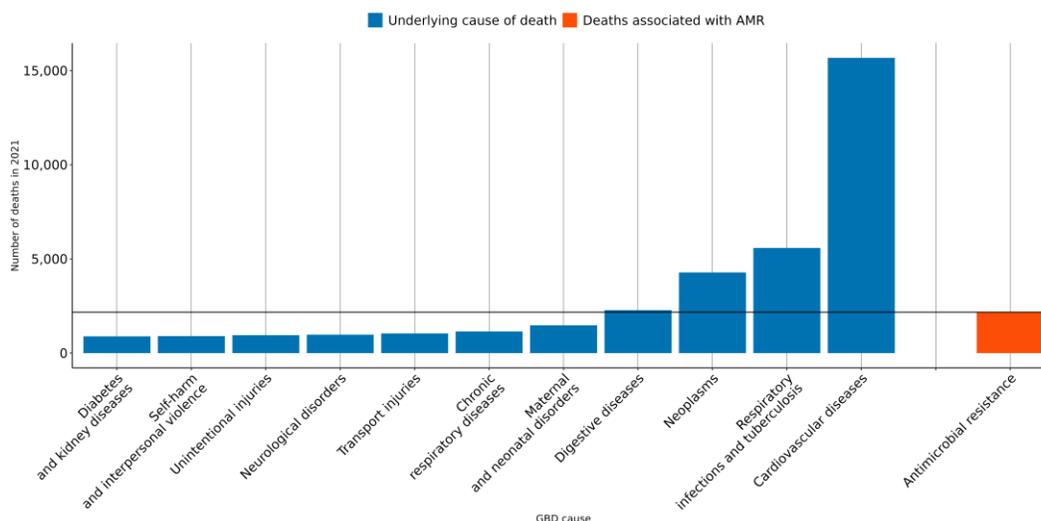

Кыргызстанда микробдорго каршы туруктуулуктун түйшүгү

Жыйынтыгы

- Микробдорго каршы туруктуулукту (АМП) глобалдык саламаттыкка коркунуч туудурган негизги фактор болуп саналат , 1990- жылдан бери Кыргызстанда жыл сайын **800 дөн ашык адам өмүрүнөн айрылат** .
- 2021- жылы бул жерде АМП менен байланышкан **болжол менен 546 (405-688)** өлүмгө жана **2,170 (1,750-2,600)** өлүмгө дуушар болгон .
- 2021- жылы АМП менен байланышкан өлгөндөрдүн эң көп саны өлкөдөгү **50 жаштан 69** жашка чейинки адамдардын арасында катталган .
- 2021- жылы эң коркунучтуу оору козгогучтар менен дарылардын айкалыштарынын арасында көп дарыга туруктуу *Mycobacterium tuberculosis* (дарыга туруктуулукту кошпогондо) , метициллинге туруктуу *Staphylococcus aureus* жана карбапенемдерге туруктуу *Streptococcus pneumoniae* кирген .

1- сүрөт : 2021- жылы негизги себептер боюнча өлгөндөрдүн жана АМП менен байланышкандардын саны

- 2021- жылы АМП менен байланышкан өлүмдөрдүн саны (2- сүрөттө сары тилке) өлкөдөгү өлүмдүн негизги себептерине (көк түстөгү көрсөтүлгөн) салыштырмалуу жогору болду . АМП менен байланышкан өлүмдөр өлүмдүн бир нече глобалдык оору жүгү (ГБД) себептеринин ичинде болот жана АМП өзүнчө өлүмдүн негизги себеби болуп саналбайт .

• [2024- жылы Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы Ассамблеясынын микробдорго каршы препараттар боюнча жогорку деңгээлдеги жыйынында](#)

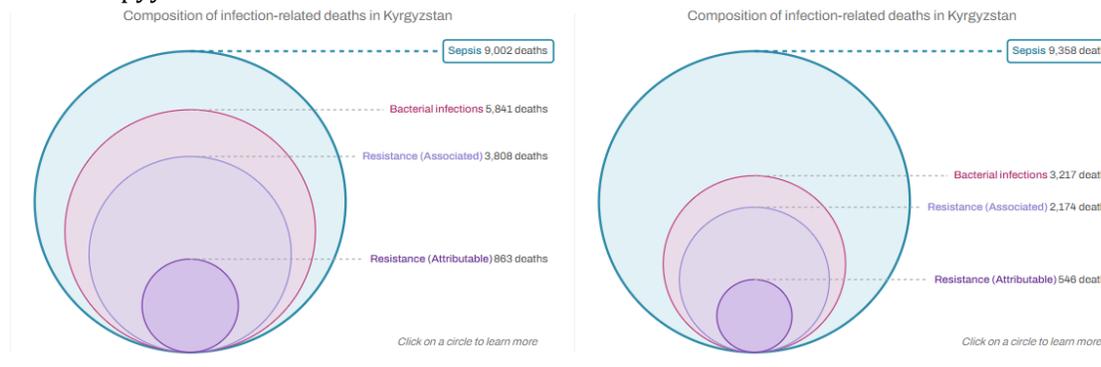
2030- жылга чейин АМП менен байланышкан өлүмдөрдүн дүйнө жүзү боюнча санын 2019- жылга салыштырмалуу (4,95 миллиондон 4,45 миллионго чейин) **10% кыскартууну** максат кылышты . Бирок [биздин божомолубуз](#) көрсөткөндөй , эгерде биргелешкен чаралар көрүлбөсө , учурдагы тенденциялар улана берсе , АМП менен байланышкан өлүмдөр **5,5 миллионго** жетиши мүмкүн (УИ 4,8 - 6,2). Кыргызстан үчүн 10% га кыскартуу АМП менен байланышкан өлүмдөрдүн санын **2070 ке** чейин кыскартууну билдирет , бирок азыркы учурда бул тенденция 2030- жылы УЭМге байланыштуу **өлүмдөрдүн саны 2700 гө [2,000-3,430]** чейин жетиши мүмкүн .

Кыргызстанда УОМР

Негизги ойлор

- Микробдорго каршы туруктуулугу (АМР) саламаттыктын саламаттыгына коркунуч туудурууда , 1990- жылдан бери жыл сайын *миллиондон ашык өмүр каза болот* .
- 2021- жылы дүйнө жүзү боюнча 4,71 (95% белгисиздик интервалы (УИ) 4,2-5,2) миллион өлүмгө бактериялык дарыларга туруктуу инфекциялар менен байланыштуу .
- Ошол эле жылы 1,14 (УИ 1 - 1,3) миллион өлүмгө бактериялык дарыга туруктуу инфекциядан келип чыккан .
- *Биргелешкен чаралар көрүлбөсө , 2025-2050- жылдар аралыгында бактериялардын АМП менен түздөн - түз байланышкан 39 (УИ 33 - 46) миллион өлүмү болжолдонууда . Бул мүнөт сайын үч өлүмгө барабар .*

2- сүрөт : Кыргызстанда 1990- жылдан 2019- жылга чейинки мезгил аралыгында инфекцияга байланыштуу 30 жылдык өлүмдөрдү жана УППга байланыштуу өлүмдөрдү салыштыруу .

- Бул жана башка визуализацияларды интерактивдүү кароо [үчүн Жүгүштүү себептерди жана каршылыктын жыйынтыктарын өлчөө \(МИКРОБ \)](#)
- 2021- жылы **Кыргызстанда УЭМден улам болжол менен 546 (405-688) өлүм** , ал эми УЭМге байланыштуу **2170 (1750-2600) өлүмдөр** катталган . Бул жерде " *тиешелүү өлүмдөр* " деп эсептелет , эгер инфекцияларды пайда кылган дарыга туруктуу бактериялар дарыга туруктуу болбосо , алдын алмак болмок . " *Байланышкан өлүмдөр* " инфекция толугу менен алдын алынган учурда болбой турган өлүмдөр болуп эсептелет .
- 204 өлкөнүн ичинен Кыргызстанда 2021- жылы АМП менен байланышкан жаш курактык стандартташтырылган өлүмдүн көрсөткүчү **71- орунду ээлейт** .
- *Таблица 1* 2021- жылы эң көп өлүмгө себеп болгон бактериялар көрсөтүлөт (↑ 1990-2021- жылдары жылдык темптин өсүшүн көрсөтөт , ↓ жылдык тенденциянын төмөндөшүн көрсөтөт) , ал эми *2- таблицада* 2021- жылы өлүмгө себеп болгон оору козгогучтар менен дарылардын комбинациялары көрсөтүлгөн.

1- табица . 2021- жылы өлүмгө себеп болгон бактериялар (Кашаа ичинде өлгөндөрдүн саны)

Burden rank	Overall susceptible and resistant	Associated	Attributable
	Staphylococcus aureus 550 UI (478-622) ↑	Staphylococcus aureus 372 UI (272-473) ↑	Klebsiella pneumoniae 79 UI (66-93) ↓
Streptococcus pneumoniae 391 UI (345-438) ↓	Escherichia coli 329 UI (259-399) ↓	Staphylococcus aureus 76 UI (43-109) ↑	
Escherichia coli 390 UI (341-440) ↓	Klebsiella pneumoniae 299 UI (256-342) ↓	Mycobacterium tuberculosis 70 UI (0-171) ↑	
Klebsiella pneumoniae 356 UI (312-401) ↓	Streptococcus pneumoniae 273 UI (203-343) ↓	Escherichia coli 67 UI (47-86) ↓	
Mycobacterium tuberculosis 339 UI (274-404) ↓	Pseudomonas aeruginosa 221 UI (178-265) ↓	Streptococcus pneumoniae 65 UI (44-87) ↓	
Pseudomonas aeruginosa 326 UI (284-369) ↓	Mycobacterium tuberculosis 153 UI (44-263) ↑	Pseudomonas aeruginosa 56 UI (42-71) ↓	
Acinetobacter baumannii 130 UI (111-149) ↓	Acinetobacter baumannii 126 UI (108-144) ↓	Acinetobacter baumannii 50 UI (43-57) ↓	
Enterococcus faecalis 100 UI (85-115) ↑	Enterobacter spp. 72 UI (60-83) ↓	Enterobacter spp. 19 UI (12-26) ↓	
Enterobacter spp. 95 UI (82-108) ↓	Enterococcus faecalis 70 UI (58-81) ↑	Serratia spp. 16 UI (14-18) ↓	
Group A Streptococcus 81 UI (72-90) ↓	Serratia spp. 58 UI (49-66) ↓	Enterococcus faecalis 13 UI (7-18) ↓	

Annualized rate of change (1990-2021):
 <-3% (dark blue), -1.5% to 0% (light blue), 1.5% to 3% (medium blue), >5.0% (dark red)
 -3% to -1.5% (medium blue), 0% to 1.5% (light blue), 3% to 5% (medium blue)

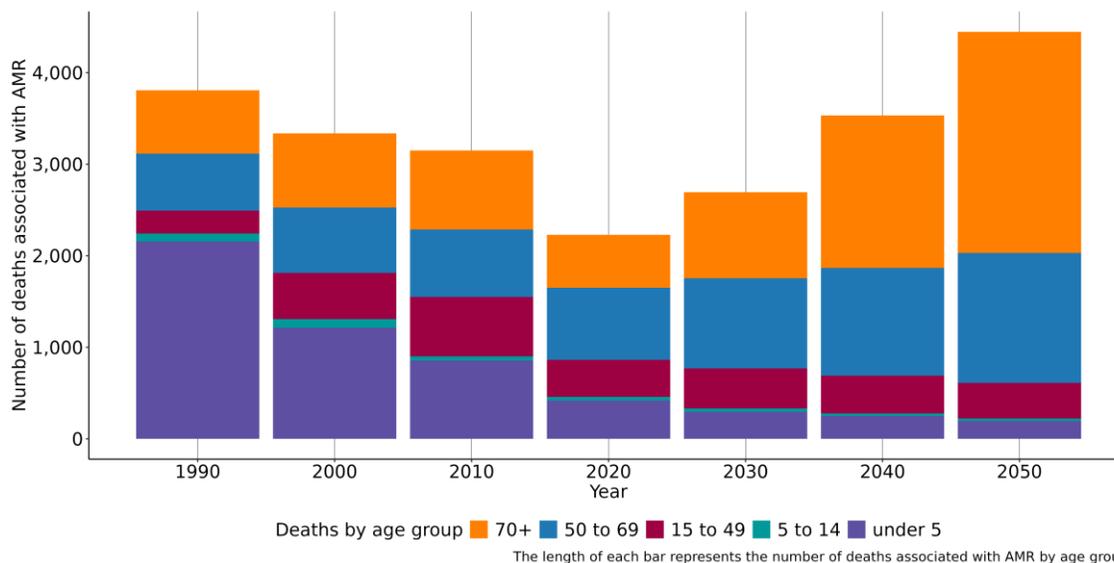
2- табица . 2021- жылы өлүмгө себеп болгон комбинациялар (Кашаа ичинде өлгөндөрдүн саны)

Burden Rank	Associated	Attributable
	Escherichia coli Aminopenicillin 300 UI (174-426) ↓	Mycobacterium tuberculosis MDR excluding XDR 47 UI (0-122) ↑
Klebsiella pneumoniae Aminoglycosides 266 UI (225-306) ↓	Staphylococcus aureus Methicillin 36 UI (11-61) ↑	
Staphylococcus aureus Macrolides 243 UI (187-300) ↑	Streptococcus pneumoniae Carbapenems 34 UI (20-49) ↓	
Klebsiella pneumoniae TMP-SMX 243 UI (198-288) ↓	Acinetobacter baumannii Carbapenems 25 UI (19-30) ↓	
Escherichia coli TMP-SMX 236 UI (180-291) ↓	Mycobacterium tuberculosis XDR 23 UI (0-52) ↑	
Klebsiella pneumoniae Beta-Lactam/Lactamase Inhib. 226 UI (170-282) ↓	Klebsiella pneumoniae Aminoglycosides 22 UI (17-28) ↓	
Staphylococcus aureus Fluoroquinolones 207 UI (154-260) ↑	Klebsiella pneumoniae Carbapenems 22 UI (16-27) ↑	
Streptococcus pneumoniae Beta-Lactam/Lactamase Inhib. 203 UI (133-272) ↓	Pseudomonas aeruginosa Carbapenems 21 UI (13-30) ↓	
Streptococcus pneumoniae TMP-SMX 196 UI (122-270) ↓	Escherichia coli 3GC 20 UI (13-27) ↓	
Escherichia coli Beta-Lactam/Lactamase Inhib. 191 UI (155-227) ↓	Pseudomonas aeruginosa Fluoroquinolones 17 UI (12-23) ↓	

Annualized rate of change (1990-2021):
 <-3% (dark blue), -1.5% to 0% (light blue), 1.5% to 3% (medium blue), >5.0% (dark red)
 -3% to -1.5% (medium blue), 0% to 1.5% (light blue), 3% to 5% (medium blue)

- Микробдорго каршы туруктуулугуна көз карандысыз , 2021- жылы өлгөндөрдүн көпчүлүгүн түзгөн жугуштуу синдромдор төмөндөгүдөй болуп саналат (кашаада миңдеген өлүмдөр), кан тамырларынын инфекциялары (2,000 УЭ (1,760-2,250)), төмөнкү дем алуу органдарынын инфекциялары (КОВИДтен тышкары) (1,290 УЭ (1,110-1,470)), ич жана ич ичиндеги инфекциялар (341 УИ (279-403)), кургак учук (339 УЭ (274-404)) жана заара жолдорунун инфекциялары жана пиелонефрит (212 УЭ (175-249)).

3- сүрөт . 1990-2020 жана 2050 жылдары жаш курактык топтор боюнча өлгөндөрдүн саны

- Кыргызстанда 1990- жылы 5 жашка чейинки адамдар АМП менен байланышкан өлүмдөрдүн эң көп саны катталган , бирок 2021- жылга карата бул абал өзгөргөн , анткени өлгөндөрдүн эң көп саны 50 жаштан 69 жашка чейинки адамдардын арасында катталган . Бул 5 жашка чейинки балдардын арасында инфекциялардын алдын алуу АМП менен байланышкан өлүмдөрдүн санынын азайышына өбөлгө түзгөндүгүн көрсөтөт . 2021- жылы 50 жаштан 69 жашка чейинки адамдардын арасында АМП менен байланышкан өлгөндөрдүн саны 794 УЭ (620-969) түздү , ал эми 100 000 адамга карата өлүмдүн деңгээли 292 (230-354) түздү .

Кыргызстан боюнча маалымат булактары

Жалпысынан 520 миллион жеке жазуу же 19,513 изилдөө жайгашкан жылды камтыган изоляттар биздин баа берүү процессине кириш маалымат катары колдонулду . Бул өлкө үчүн кириш маалыматтардын бөлүгү төмөндө көрсөтүлгөн .

3- таблица . Булактардын түрлөрү боюнча Кыргызстан боюнча маалыматтарды киргизүү

Булак түрү	Жылдар	Тандап алуу өлчөмү	Тандап алуунун өлчөм бирдиги
Антибиотиктерди колдонуу	1990-2021	928	Изилдөө жылындагы маалыматтар
Адабият таануу	1990-2009	120	Учурлар / изоляттар / сезгичтигин текшерүү

Кошумча маалымат

GRAM жөнүндө :

Микробдорго каршы туруктуулукту изилдөө боюнча глобалдык изилдөө долбоорунун максаты болуп саналат : **бүткүл дүйнө жүзү боюнча микробдорго каршы туруктуулуктун (АМП) оордугунун өлчөмүн жана тенденцияларын так жана өз убагында баалоону түзүү** , алар чечим кабыл алуу жана изилдөө үчүн дарылоо көрсөтмөлөрүн жана күн тартибин маалымдоо , пайда болгон көйгөйлөрдү аныктоо жана глобалдык стратегияларды маалымдоо үчүн тенденцияларга мониторинг жүргүзүү , ошондой эле убакыттын өтүшү менен иш - чараларды баалоону жеңилдетүү үчүн колдонулушу мүмкүн .

GRAM Оксфорд Университети -IHME стратегиялык өнөктөштүктүн флагман долбоору болуп саналат . GRAM Улуу Британиянын Саламаттыкты сактоо жана социалдык жактан коргоо министрлигинин Флеминг фондунун жана Wellcome Trust тын колдоосу менен ишке киргизилген .

Бардык ресурстар :

IHME деги AMP талдоосу боюнча бардык ресурстарды алуу үчүн , бул сайтка кириңиз .

<https://www.healthdata.org/antimicrobial-resistance>.

Бул жана башка визуализацияларды интерактивдүү кароо [үчүн Жугуштуу себептерди жана каршылык жыйынтыктарын өлчөө \(МИКРОБ \) сайтына кириңиз](#) .

Маалымат булактары :

Өлкөлөр боюнча маалымат киргизүү булактарынын тизмесин жана аймактар боюнча AMP жыйынтыктарын жүктөө үчүн , [Глобалдык саламаттыкты сактоо маалымат алмашуу \(GHDx\)](#).

Биз менен байланышуу :

- Талдоо тууралуу суроолор жана мамлекеттик кызматкерлерден , саламаттыкты сактоо бөлүмдөрүнөн же илимий изилдөө мекемелеринен суроолор [үчүн](mailto:engage@healthdata.org) : engage@healthdata.org
- Маалымат каражаттарына байланыштуу суроолор үчүн : media@healthdata.org
- **Bluesky**: @ihmeuw.bsky.social
- **Твиттер** : @IHME_UW
- **Фейсбук** : <https://www.facebook.com/IHMEUW>
- **LinkedIn**: <https://www.linkedin.com/company/institute-for-health-metrics-and-baalo>